

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum I. Decretalium, Per quadraginta, & tres Titulos distributum, in
quo agitur De Constitutionibus, Seu Legibus universim ...

Krimer, Ferdinand

Augustæ Vindelicorum, 1706

§. XIII. Eligitur sententia affirmans.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73031](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73031)

§. XIII.

Eligitur sententia affirmans.

858. **S**ententia affirmans tenet, in dubio, *an detur, vel non detur lex prohibens aliquem actum, dubitantem posse dubium ritè deponere per iudicium negativum* (nempe, non dari legem illam, quoad vim obligandi ad omittendum illum actum *vi talis legis*) *conceptum ex regula, quod titulus possessionis libertatem in jure immunitatis ab obligatione illius legis, de cujus existentia dubitabatur, potiorendi faciat ejus conditionem. Hanc sententiam tenent complures ex gravibus Authoribus. Nam in quæstione: an, si facta sufficienti diligentia ad investigandam veritatem, adhuc dubius es de lege, vel præcepto; te non teneri illo, docet Suarez tom. 5. in 3. p. D. 40. s. 5. n. 15. Thomas Sanchez l. 2. de matr. D. 41. n. 36. & l. 1. in Decal. c. 10. n. 32. Villalobos, Henriquez, Emmanuel Sa, & alij, quos citat, & sequitur Castropalaus P. 1. tr. 1. D. 3. p. 7. n. 1. qui n. 2. cum Thoma Sanchez cit. c. 10. n. 33. & Salas tr. 8. D. unic. s. 25. n. 258. idem sentit, quoties dubitas, an lex ad aliquem casum se extendat? Pro eadem affirmante refert ipse Muniessa cit. §. 5. n. 39. Terillum, Moyam, Tapiam, Tamburinum l. 1. Decal. c. 3. §. 7.*

859. Pro resolut. not. 1. non esse dubium, quòd lex divina sive naturalis, sive positiva, tempore sit anterior libertate creata. Illa enim ab æterno est; hæc in tempore. Sed hoc non impedit etiam certam possessionem creatæ libertatis contra legem sive divinam, sive humanam, ut constabit ex sequentibus. Not. 2. certum quoque videri quandoque libertatem hominis esse in possessione contra legem, etiam divinam, & humanam. Nam *possessio libertatis contra legem*, est immunitas ab obligatione ponendi, vel omittendi aliquem actum, atque adeò *potestas faciendi, vel omittendi talem actum absque peccato formaliter imputabili*. Ipse enim Muniessa fatetur cit. §. 7. n. 79. idem esse, *habuisse, vel habere potestatem moralem juris ad licitè, ac impeccanter exercendum aliquem actum, ac fuisse, & esse in possessione libertatis moralis ad licitè, & impeccanter exercendum aliquem hinc & nunc actum*. Ex

quo per oppositum rectè sequitur, possessionem legis contra libertatem, esse potestatem stringendi libertatem ad ponendum, vel omittendum aliquem actum, ut secus agens pro sensu composito talis potestatis, & vinculi, eo ipso peccet imputabiliter; sed illa potestas quandoque est in libertate, ut mox dicemus à n. 863. ergo.

Dixi: si secus faciat *pro sensu composito talis potestatis, & vinculi*, nimirum, *omissionem actus ponendi, vel positionem actus omittendi ex lege, componendò cum existentia legis cognita*. Nam, si per omissionem actus ex lege ponendi, vel positionem actus omittendi dividat existentiam legis à tali omissione, vel positione actus; sicut justus peccandò dividit gratiam, hoc est, facit, ne tunc sit gratia, aliàs extitura; & prædefinitus ad actum, omittendò illum dividit prædefinitionem, hoc est, facit, ne tunc sit prædefinitio, quando ponitur omisso actus, qui dependenter à scientia media prædefinitus est, nihil omnino agit contra gratiam, vel prædefinitionem, utpote tunc non existentem; ita omittens actum præceptum pro sensu diviso præcepti, nihil agit contra præceptum. Et ideo in tractatu de obedientia Christi docui, quòd necessitas faciendi actum, quam imponit præceptum existens dependenter à scientia media de aliunde futura liberè substantia talis actus, non importet determinatè *potentiam peccandi*, sed vel faciendi actum, vel per ejus omissionem dividendò præceptum, hoc est, faciendò, quòd tunc non existeret existente omissione actus præcepti.

Not. 3. nullam legem habere potestatem, seu vim obligandi libertatem hominis sub peccato formaliter imputabili, nisi ea lex existat, & eam existere sufficienter intimetur voluntati. Nam certum videtur. 1. nulla lege existente, nullam ejus esse obligationem; omnia enim nobis licent, quæ nullà lege prohibentur; & prius est, *legem esse*, quàm *activè obligare*. Certum videtur. 2. nulli legi esse potestatem obligandi hominem sub peccato formaliter imputabili, invincibiliter, ac citra culpam ignorantem existentiam legis. Imputabilitas enim formalis supponit liberam transgressionem legis ritè cognitæ; quæ legem inculpatè ignorantem impossibilis est. Ex hoc sequitur, nullam legem esse in posses-

possessione certa contra libertatem, quoad vim eam obligandi, quamdiu ejus existentia libertati solum dubia, aut incerta est. Nam de cujus existentia dubium, aut incertum est, de eo etiam dubium, ac incertum est quoad ea, quæ supponunt ejus existentiam; sed vis obligandi sub peccato formaliter imputabili, supponit, legem existere, legem conditam esse; ergo quamdiu dubium est, vel incertum, quod lex existat, dubium, ac incertum est, quod habeat vim obligandi, & consequenter quoad hanc vim sit in certa possessione contra libertatem.

862. Not. 4. certum esse, quod non omnis lex etiam divina habeat vim obligandi absolutam, sed solum ex suppositione. Nam obligatio restitutionis est ex lege Dei, & naturæ; sed non habet vim obligandi, nisi ex suppositione lesi juris alieni; obligatio retractandi peccatum ad obtinendam veniam, vel confitendi, est ex suppositione peccati commissi; & sic de plurimis tam juris naturalis, quam positivi, æquè humani, ac divini; ergo antequam certa sit suppositio, penes ejusmodi leges non est certa possessio, seu jus obligandi sub peccato formaliter imputabili.

863. Not. 5. certum esse, quod frequenter homo certus sit, quantum humanitus fieri potest, se non fecisse actum, quo, certo supposito, subintraret lex vel divina, vel humana, & veniret in certam possessionem, quoad vim obligandi. Nam si certum mihi sit, me non peccasse graviter, libertas mea est in certa possessione contra obligationem confitendi: tunc enim habet potestatem etiam moralem omittendi confessionem, à Deo sibi concessam. Similiter certus, se non dedisse fidem matrimonij de futuro est in certa possessione contra jus, & legem naturalem, quæ jubet implere promissum, sed solum ex suppositione datæ fidei.

864. Not. 6. omnino verum esse, possessionem libertatis certam esse contra legis obligationem, quoties ejus existentia inculpatè ignoratur. Nam possessio libertatis contra obligationem legis, est potestas faciendi, vel omittendi actum aliquem citra culpam ex n. 859. sed hæc potestas certa est penes libertatem inculpatè ignorantem, legis existentiam prohibentis talem actum, vel omissionem; ergo & pos-

sessio libertatis, contra legis obligationem. Nunc ponamus casum. Titius hætenus inculpatè ignoravit, hunc contractum A esse simoniacum; consequenter hætenus fuit in certa possessione contra legem, titulo simoniæ prohibentem contractum A; hætenus enim citra labem, seu culpam simoniæ, formaliter imputabilis, potuit illum contractum celebrare; cum etiam contrarij concedant, quod potuerit illum citra culpam simoniæ formaliter imputabilis, stante illa ignorantia inculpatè celebrare. Supponamus, quod deinde Titio superveniat dubium merè negativum, *an talis contractus sit, necne, simoniacus?* non video, qualiter certa possessio libertatis, quam habuit ante subortum hoc dubium, per dubium hoc merè negativum superveniens evertatur; supponamus subsequi, ad certam illam possessionem libertatis contra legem, dubium positivum ex opinionibus sibi oppositis, & probabilibus, & solum objective existentibus in mente Titij; neutra tamen alteram notabiliter, vi rationum, quibus nituntur, excedente; nec in hoc casu video per ejusmodi purum dubium everti præexistentem libertatis possessionem contra legem; sicut nec reverà contrarij dicere possunt, bonam fidem in aliquo præexistentem everti. Inculpatè autem ignorans, operatur cum bona fide; ergo sicut possessor bonæ fidei, sic inculpatè ignorans, etiam dato ejusmodi superveniente dubio non amittit possessionem præexistentem; at hoc contingit in materiis etiam extra justitiam; ut ostensum est hætenus; ergo.

865. Consideremus nunc rationes in contrarium. Ad 1. in n. 855. N. maj. ad hujus prob. data maj. N. min. ad istius prob. ubi queritur, *ubi sit possessio?* R. esse penes libertatem, etiam superveniente dubio, de quo à n. priori; hinc nego, quod Titius, ante illud dubium superveniens, ac inculpatè ignorans, *existere legem prohibentem ejusmodi contractum*, nunquam habuerit libertatem moralem, seu juris, inculpatè, seu citra culpam imputabilem eum contractum celebrandi; & ideo N. conseq. ex ratione data n. præced.

866. Ad 2. rat. in n. 858. R. dato anteced. N. conseq. pro casu dubij negativi, vel etiam positivi, ex opinionibus probabilibus contrariis, neutra alteram notabiliter excedente.

cedente. De casu autem, quo una pars contradictionis notabiliter in probabilitate alteram excederet, dicemus *infra*. Hic enim aliud non intendimus, quam ostendere, quòd quandoque certa possessio stet pro libertate contra obligationem legis; & homo, qui hæcenus ejusmodi libertatis possessionem habuit, ubi dubium supervenerit, rectè deponere possit dubium, per judicium desumptum ex titulo possessionis præhabitæ, nec per ejusmodi superveniens dubium eversæ, etiam *extra materiam justitiæ*. Cæterum textus D. Augustini *cit. n. 865*. non aptè producit ad intentum. Nam juxta P. Muniessam, & satis communem sententiam aliorum, *Titius licitè amplectitur opinionem pro libertate contra legem, quando ei probabilior est illa, quæ stat pro lege contra legem; & tamen, incertum est, an sit peccatum id, quòd operans juxta illam probabiliorem efficit; major enim probabilitas actui relinquit suam incertitudinem; incertum ergo ibi Sanctus Doctor sumit pro dubio, cum quo, si quis id, de quo dubitat, an sit peccatum, efficit, omnino certum peccatum est.*

867. Ad 3. rationem in *n. 857*. R. à nobis concedi, sæpius certam esse possessionem pro libertate morali, contra legem; & nego subsumptam min. ex *dict. à n. 859*. Nam etiam juxta Muniessam, *citra culpam, formaliter imputabilem, operatur homo, mentiendò v. g. quando inculpate judicat, se hic, & nunc, ne transgrediat legem sibi per errorem invincibilem propositam, debere mentiri; ergo tunc potest, seu habet potestatem moralem, ac juris, citra culpam mentiendi; hanc autem potestatem utique habet à Deo; ergo.*

868. Dices cum eodem Authore *stimulat. 7. §. 7. n. 78*. tota ratio pro possessione libertatis contra legem est, quòd homo *antecedenter ad intimationem legis, inculpate prius ignorata, habebat potestatem, impeccanter, & licitè faciendi talem contractum, & nec dum certò constet de lege, qua ipsi fiat illicitus, quamvis ipse opinetur probabilius, esse usurarium, vel simoniacum, dum alij opinantur, non esse: quo posito sic progreditur: Bene quidem possessio illa antecedens erat certa ad exercendum contractum, nullatenus homini proposita lege prohibente; & certa non erat*

ad exercendum contractum, dum constaret certò de lege prohibente: ad exercendum verò licitè contractum dum operans opinatur, aut verosimilius ipsi proponitur esse usurarium, atque adeò lege prohibitum, affirmant adversarij fuisse tunc, & nunc etiam esse homini potestatem; nos autem negamus, & esse, & fuisse; ergo ad summum est possessio incerta, utpote versans sub hominum opinionibus; hoc est luce clarius; ita ille.

Ex hoc tria subinfert *n. 79*. Primum: Adversarios ludere verbis, petere principium, & respondere per quæstionem: idem enim est, *hominem habuisse, & habere potestatem moralem juris ad licitè, seu impeccanter exercendum in presenti casu contractum, ac, fuisse, & esse in possessione libertatis morales, ad licitè, & impeccanter contrahendum in hoc casu*: nos utrumque negamus: Adversarij utrumque affirmant: & pro ratione libertatis, & potestatis morales dant *possessionem libertatis*: & pro ratione possessionis libertatis dant *potestatem moralem ad id licitè faciendum*: quòd est circuire collusoriè, petendò principium, nullam aliam dantes rationem suæ doctrinæ in re gravissima ad mores maximè pertinente.

Secundum: eandem nobis esse difficultatem de asserta illa possessione libertatis, ac de potestate morali juris in homine illo ad id licitè faciendum in occurfu legis sic ipsi propositæ: & de utroque pariter quæritur responsum. Respondere autem, manere in homine sic constituto possessionem libertatis, & potestatem moralem juris ad id tunc licitè faciendum; *quia possidet libertatem ad id tunc licitè faciendum, dum certò non constet de lege; est in re dicere possidet, quia possidet.*

Tertium: possessionem illam libertatis ad id tunc licitè faciendum, utpote non minùs incertam, quam sit potestas ad id licitè faciendum, suffragari nullatenus homini posse ad licitè operandum in prædicto casu. Quod sic ostendit ibidem *n. 80*. Regula juris: *melior est conditio possidentis*: habet locum, *quando alioquin jura sunt paria, seu dubia pro utraque parte, & pro una stat certa possessio*: tunc enim manutinetur possessor in re, quam possidet, donec per aliud judicium petitorij, seu de jure proprietatis, decidatur lis. At, quando

quando possessio est dubia pro utraque parte, idèdque sub lite, neutri potius suffragatur: & litigatur de possessione, de qua judicatur seorsim in possessorio (hoc in humanis est certum) at homines ij versus Deum volunt, quòd possessio ad summum dubia, & sub lite, suffragetur libertati contra Dei legem; ac si causà jam Deus in possessorio cecidisset; cùm tamen sit adhuc sub lite qualisqualis illa possessio: ut vel ex hoc admiremur, adhuc standò illi regulà juris, quàm sint erga Deum mendaces Filij hominum in stateris.

872. Resp. datam object. in n. 868. recedere à statu quæstionis propositæ. Hæc enim est, an in casu dubij, *num detur, vel non detur lex divina prohibens exercitium talis contractus, vel operis*, etiam *extra materiam justitiæ* locus sit regulæ: *in dubio melior est conditio possidentis*; & consequenter, an *dubitans* in ejusmodi casu *dubij propriè dicti* rectè utatur in favorem suum eà regulà, & titulò possessionis, quæ antecedenter ad illud dubium subjèctivè in illo erat, rectè deponat dubium resolvendò se pro parte, cui favet possessio? objectio autem loquitur de casu, quo, qui antecedenter ad legis intimationem habebat potestatem exercendi contractum illum impeccanter, & licitè, ipse *opinatur probabilius contractum esse usurarium*, aliis probabiliter opinantibus, *non esse*, quod utique longè aliud est à priori, ubi ponitur casus *dubij in operante*. Cùm autem reliqua, quæ subinfert Munieffa (de quibus *suprà*) non tangant statum presentis quæstionis, an *in dubio*, etiam *extra materiam justitiæ*, locus sit regulæ, de qua nunc agimus; sed solùm ejus, an, *quando probabilius adheret parti tutiori, seu remotiori à peccato, & stanti contra libertatem*, tueri se possit eà regulà, de quo nunc non agimus, acturi tamen *infra*, ibidem ad ea respondebimus.

§. XIV.

An dubitans citra culpam se resolvere possit pro parte favente libertati contra legem, nixus eà regulà, quòd in dubio potior sit conditio possidentis?

873. **S**Upponendum, nos loqui primò de casu, quo Titius antecedenter ad tale du-
Tom. I.

bium, impeccanter, & licitè poterat facere actum, de cujus licito exercitio supervenit deinde *dubium merè negativum*. Quòd homo antecedenter ad tale dubium possit licitè facere actum aliquando, qui postea subjicitur dubio, ex eo constat; quia sæpe fit, quòd antecedenter ad illud dubium fuerit in statu inculpatæ ignorantia, de prohibitione, vel malitia actus, quin etiam leviter occurreret obligatio non ponendi talem actum. Vnde status quæstionis reducitur ad casum, quo homo, antequam subsequeretur dubium illud merè negativum, erat *in certa possessione* immunitatis ab obligatione (quem casum dari posse, nec everti per dubium superveniens, jam probatum est) & de hoc quæritur, an tunc licitè deponat dubium, & se resolvat pro parte contra legem ex titulo possessionis pro se certæ? si post sincerum examen, vel inquisitionem de rei veritate adhuc manet dubius?

874. Responsio est affirmativa, quam tenent Authores jam relati *superius*; nam, qui post sincerum examen, & inquisitionem, de rei veritate hæret negativè dubius, circa opus particulare in datis circumstantiis, occurrente tamen ea regulà, quòd is, cui favet hìc & nunc possessio contra alterum, habeat potiore causam non tantùm in materia justitiæ, sed quavis alia, licitè, ac *prudenter (saltem negativè)* judicare potest, se citra culpam operari posse, ut antè, consequenter dubiò depositò transire ad operationem; sed hoc contingere potest: ergo. Maj. prob. nam in eo casu certa possessio stat pro libertate, ut constat ex n. 864. cùm per superveniens dubium negativum non evertatur; 2. dicta regulà, quòd possessio, *si certa sit*, potiore faciat causam possidentis, contra non possidentem, cæteris paribus, locum habeat etiam extra materiam justitiæ, constat ex n. 864. Denique, quòd inclinatus, seu persuasus ex eo principio, & judicans pro sua libertate contra legem, formet judicium prudens pro habente certam possessionem contra legem, quando agitur de materia justitiæ, concedunt Adversarij juxta dicta *suprà*: at eadem ratio est in alia materia, quando possessio certa est penes libertatem, ut constat ex n. 858. ergo. Minor autem est per se clara ex ipso casu proposito; ergo.

D d

Dices:

875. Dices: in dubio, *an detur, vel non detur lex prohibens aliquem actum?* si dubium vinci non potest, etiam post diligentiam debitam in examine veritatis, certum est principium, quod *tutior pars, seu remotior à peccato, eligenda sit ex obligatione*; sed in presenti est talis casus; ergo in presenti eligenda est pars tutior, seu remotior à peccato; sed hæc est pro lege contra libertatem; ergo. *z.* veram esse majorem, quando non suppetit aliud principium rationabile, deponendi dubium, seu rationabiliter assentiendi parti, quæ favet libertati contra legem, ut diximus à n. 881. sed in presenti adest rationabile principium, quod in casu negativè dubij, dubio superveniente ipsi certæ possessioni (quam antecedenter ad illud habuit libertas) nempe illa regula: *titulus certæ possessionis contra non possidentem faciat potiorē causam possidentis*; ergo in dato casu non est locus regulæ de tutiori parte, seu à peccato remotiori, eligenda, ex obligatione.

876. Quæstio altera est, an dubitans positivè, citra culpam se resolvere possit pro parte favente libertati contra legem; nixus eâ regulâ, quod in dubio potior sit conditio possidentis? Pro resolutione supponamus casum: Titius, laborans inculpata ignorantia legis prohibentis aliquem contractum, tanquam usurarium, vel simoniacum; sub hoc incidit in libros Doctorum, scribentium pro, & contra in ea materia, ex quibus aliqui affirmant, aliqui negant *existentiam talis legis*; Titius autem cognoscit utriusque partis sententiam, *objectivè probabilem*, hoc est, eam à suis Authoribus haberi ut talem, quin illi una præ alia sit probabilis *subjectivè*; hoc est, quin ipse unam præ alia judicet talem, qualis à suis Authoribus asseritur; nec post diligens examen juxta captum, & modulum suum, ex principiis eorum pro una, vel altera parte ferat sententiam, aut ferre possit pro una parte determinatè, intellectū proinde in suspenso manente: in hoc casu quæstio est, an duarum opinionum *objectivè* solum probabilium Titio, nullius partis rationibus alteri prævalentibus notabiliter, Titius licitè deponat

dubium, per judicium, quo adhæreat opinioni neganti existentiam talis legis, subnixum motivis ejus, non solitariè, sed simul sumptis cum ea regula, quod *in dubio, seu pari causa titulus possessionis certæ contra legem præhabita, potiorē nunc faciat conditionem libertatis contra legem?* Responsio est affirmativa; & ratio eadem est, quæ n. 874. quæ confirmatur ex eo, quia (ut fatetur Muniesiâ, & omnes, qui volunt, obligationem esse, sequendi partem probabiliorē, seu remotiorē à falsitate, in concursu opinionum inæqualiter probabilium, sive major probabilitas stet pro, sive contra legem, ut notavimus ex eorum mente *superius*) si opinio pro libertate sit probabilior opinione stante pro lege, licitè illam sectamur, & deponimus dubium; at in casu, quo ex sententiis oppositis solum *objectivè* probabilibus Titio nascitur dubium, quid in praxi, seu executione sequatur? opinio pro libertate ex principiis ejus directis, conjunctis cum certa possessione præhabita, nec per ullam ex *objectivè* solum illi probabilibus eversâ, neutra multum alteri præponderante, per reflexionem ad regulam, quod titulus certæ possessionis præhabita, nec adhuc sublata, apparet illi oppositâ probabilior; ergo illi accedendô per suum judicium, ritè deponit dubium, & juxta tale judicium impeccanter, ac licitè operatur.

Ex hoc colliges, etiam fundamenta, quæ probabiliter suadent existentiam legis contra libertatem, de se apta sint causare formidinem, de qua à n. 845. nimirum, quod opinio stans pro libertate fortè fallat, & consequenter juxta illam operans peccet; hanc tamen formidinem prudenter contemni, ac excludi posse per judicium contrarium, quo quis accedit opinioni directæ, quæ favet libertati, conceptum ex motivis opinionis directæ, faventis libertati contra legem, conjunctis cum titulo certæ possessionis à libertate præhabita contra legem, nec eversæ per fundamenta contraria; ratio constat ex dictis; quia judicium, quo in dato casu accedit parti pro libertate contra legem, prudens est saltem negativè, ac probabilis opposito.